

2016

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ-
ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΙΧΑΝΙΚΩΝ-
Δ.Π.Μ.Σ “ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ-ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ”-
ΜΑΘΗΜΑ :ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ
ΣΥΝΙΣΤΩΣΕΣ ΤΗΣ ΟΙΚΙΣΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ-ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ:
Ι.ΠΟΛΥΖΟΣ, Λ.ΤΡΙΑΝΤΗΣ,
Δ.ΜΠΑΛΑΜΠΑΝΙΔΗΣ,Σ.ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗ

ΕΚΠΟΝΗΣΗ: ΔΟΥΚΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ
Ακαδημαϊκό έτος :2015-2016

«ΠΡΑΣΙΝΟΙ ΘΥΛΑΚΕΣ ΣΤΟ ΑΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ-Η ΕΠΑΝΑΦΟΡΑ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΩΡΟΥ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΠΛΑΤΩΝΟΣ»

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η συγκεκριμένη εργασία γίνεται στα πλαίσια του μαθήματος «Περιβαλλοντικές Συνιστώσες της Οικιστικής Ανάπτυξης», προκειμένου να εξεταστεί το ζήτημα επαναφοράς της φύσης μέσα στον αστικό ιστό, αλλά και του δημόσιου χώρου ως στοιχείο έκφρασης των πολιτών. Ως περίπτωση μελέτης εξετάζεται η Ακαδημία Πλάτωνος λόγω της ιδιαίτερης συγκρότησης της περιοχής από οικιστική, περιβαλλοντική και κοινωνική άποψη. Σημαντικό στοιχείο για την μελέτη αποτελεί η έντονη δραστηριότητα των πολιτών στην δημόσια διαβούλευση σε συνθήκες οικονομικής κρίσης.

Abstract

The present paper takes place in the framework of the course "Environmental Components of Urban Development", in order to examine the issue of bringing back the nature in the urban web. In addition, the public space as a manner of citizens' expression is examined. The Academy of Platon is the example of the present investigation, because of the special urban, environmental and social formation of this region. An element of great importance for this investigation, is the citizens' intense activity regarding the public consultation, during periods of economic crisis.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη-Abstract.....	1-2
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	
Εισαγωγή.....	4
1.1 Περιβαλλοντικές θεωρήσεις.....	5-7
1.2 Οικονομική κρίση και ανθεκτικότητα-μια νέα τάξη πραγμάτων στο αστικό περιβάλλον.....	7-9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	
Η φύση μέσα στις σύγχρονες κοινωνίες.....	9-11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	
Μια ιστορία από την Κωνσταντινούπολη-«πάρκο Γκεζί».....	11
Το χρονικό της «αλλαγής».....	12-13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	
Η περίπτωση της Ακαδημίας Πλάτωνος-βασικά στοιχεία για τον χώρο.....	14-15
Η ιστορία.....	15-16
Το πολεοδομικό πλαίσιο.....	17
Τα όρια του πάρκου-τι προβλέπει το Ρ.Σ.Α.....	18
Κρατικές πολιτικές για το αστικό τοπίο-ΡΣΑ/Αθήνα 2021.....	19-21
Προτάσεις σχεδιασμού για το πάρκο από τις επιτροπές κατοίκων.....	22-23.
Συνολική αποτίμηση των προτάσεων.....	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	
Η περιβαλλοντική κατάσταση στην Ελλάδα της κρίσης.....	25-27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	
Επίλογος.....	27-28
Παράρτημα.....	29-30
Βιβλιογραφία.....	31-32

1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία επιχειρεί να αναδείξει μια περιοχή με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά στο κέντρο της Αθήνας, την Ακαδημία Πλάτωνος¹. Συγκεκριμένα το αρχαιολογικό πάρκο της ζώνης αυτής που παρουσιάζει έντονο ενδιαφέρον για πολιτιστικούς, κοινωνικούς αλλά και οικονομικούς λόγους. Το αρχαιολογικό άλσος διαδραματίζει σπουδαίο ρόλο στον ευρύτερο πολεοδομικό σχεδιασμό της περιοχής, καθώς η οικονομική κρίση των τελευταίων ετών είναι πιο έντονη σε κεντρικές περιοχές του λεκανοπεδίου. Στα πλαίσια του μαθήματος επιχειρείται να συνδεθούν το περιβάλλον με τις προοπτικές σχεδιασμού μέσα στον αστικό ιστό, παρουσιάζοντας την Ακαδημία Πλάτωνος ως μια σημαντική ζώνη διερεύνησης. Στην συγκεκριμένη μελέτη θα ερευνηθεί το αρχαιολογικό άλσος ως ένας από τους λίγους εναπομείναντες ελεύθερους χώρους στο κέντρο της πόλης με μίξη χρήσεων γης και κατοίκων.

Σημαντική είναι η παρουσία πολλών δικτύων και επιτροπών που δραστηριοποιούνται οι πολίτες της Ακαδημίας Πλάτωνος και επιθυμούν να λαμβάνουν μέρος στην λήψη αποφάσεων για σημαντικά ζητήματα σε τοπικό επίπεδο. Θα πρέπει να τονιστεί επίσης πως το μεγαλύτερο ποσοστό των κατοίκων είναι κυρίως άνθρωποι των μεσαίων ή κατωτέρων εισοδηματικά στρωμάτων, που δραστηριοποιούνται σε μικρές τοπικές επιχειρήσεις και κοντινές βιομηχανικές ζώνες(π.χ. Ελαιώνας).Ωστόσο στα πλαίσια του εξευγενισμού που συντελείται γενικά στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας, δεν θα μπορούσαν να μείνουν εκτός και τμήματα της Ακαδημίας Πλάτωνος καθώς οι φθηνές κτιριακές υποδομές κέντρισαν το ενδιαφέρον του ιδιωτικού κεφαλαίου κτίζοντας νέου τύπου κατοικίες για την μεσαία εναλλακτική τάξη (κυρίως γύρω από το κομμάτι του Αγίου Γεωργίου). Το παράδειγμα είναι γνωστό και από γειτονικές περιοχές όπως το Μεταξουργείο. Η συζήτηση που διαδραματίζεται βέβαια στην Ακαδημία Πλάτωνος στρέφεται περισσότερο στους χώρους πρασίνου και την πολιτισμική κληρονομιά που εμφανίζεται, κρίνοντας απαραίτητο στο μέλλον την ένταξη της στις πολιτιστικές και εναλλακτικές περιβαλλοντικές διαδρομές της πόλης.

Με αφορμή τα παραπάνω εξετάζεται λοιπόν πως μπορεί το αρχαιολογικό άλσος να αποτελέσει παράδειγμα επαναφοράς της φύσης μέσα στην Αθήνα, μέσω της ενεργούς συμμετοχής των πολιτών σε περίοδο οικονομικής κρίσης. Η οικονομική ύφεση έχει επηρεάσει σαφώς και το ίδιο το περιβάλλον καθώς πολλές φορές αναπαράγεται η αφήγηση ότι για λόγους ανάπτυξης θα πρέπει να γίνει “έκπτωση” στην βιώσιμη ανάπτυξη, προς όφελος νέων θέσεων εργασίας. Αυτό το στοιχείο σε συνδυασμό με κοινωνικές, ηθικές και αξιακές μεταβολές που παρατηρούνται πυροδοτούν συχνά έντονες κοινωνικές και κινηματικές διεργασίες για την προάσπιση του δημόσιου χώρου. Σε άλλη ενότητα θα παρουσιαστούν ορισμένα στοιχεία για την Ακαδημία Πλάτωνος που οριοθετούν και το πλαίσιο της εργασίας.

---

¹ η Ακαδημία Πλάτωνος αρχικά λεγόταν <<Χεζολίθαρων>>. Η ονομασία αυτή δεν ήταν αρεστή στους κύκλους της αστικής τάξης και η χρήση της καθαρεύουσας έκρινε απαραίτητη την αλλαγή του ονόματος στην δυτική περιοχή της Αθήνας. Οι ενέργειες ξεκίνησαν από το τότε δημοτικό συμβούλιο της πόλης, ανταποκρινόμενοι στο καλέσμα της εποχής για περισσότερο λεπτεπίλεπτους τρόπους και στάση ζωής.

1.1 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΘΕΩΡΗΣΕΙΣ

Πριν εξεταστεί διεξοδικά η περίπτωση του αρχαιολογικού πάρκου , ως αστικός θύλακας πρασίνου στην Αθήνα , είναι σημαντικό να παρουσιαστούν ορισμένες θεωρίες για την τριγωνική σχέση κράτος-πολίτες-περιβάλλον. Θα πρέπει να τονιστεί το γεγονός ότι η επιλογή των συγκεκριμένων θεωριών γίνεται καθώς ζούμε στην εποχή που ο ρόλος του κράτους βρίσκεται υπό διαρκή αμφισβήτηση, ενώ παράλληλα δίνεται αξία και προτεραιότητα στις άτυπες ομάδες αναφοράς, για την προώθηση του συλλογικού συμφέροντος. Οι θεωρίες αυτές δεν αποτελούν μια καθολική αλήθεια για την ερμηνεία των σύγχρονων φαινομένων ωστόσο είναι ένα εργαλείο προσέγγισης τους.

Το οικολογικό κίνημα ξεκίνησε με την εμφάνιση των μεταύλιστικών αξιών, δημιουργώντας την ανάγκη για εκπροσώπηση. Πολλοί θεωρητικοί ωστόσο των πράσινων κινήματων της οικολογίας παρατηρούν μια συστηματική προσπάθεια υποβάθμισης του ρόλου του κράτους. Βασική αντίληψη γύρω από τη θεωρία αυτή είναι ότι το «προσωπικό είναι πολιτικό». Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι η συγκεκριμένη πράσινη θεωρία ενσωματώνει το άτομο ως υποκείμενο του οποίου οι ενέργειες επηρεάζουν την συλλογική δράση και το κοινό καλό. Οι καταναλωτικές συνήθειες , η επιλογή στην μετακίνηση και ο τρόπος ζωής του καθενός έχουν σημαντικές επιπτώσεις στην καθημερινή ζωή. Η πράσινη πολιτική ειδικότερα άπτεται της σημασίας για την οικολογική επιβίωση παραμερίζοντας τον ρόλο της πολιτικής , θεωρώντας ότι πρόκειται απλά για έναν σκληρό γραφειοκρατικό μηχανισμό.

Μια άλλη πτυχή της οικολογικής θεωρίας γύρω από το κράτος είναι το στοιχείο της α-πολιτικής θέσης , δηλαδή στον άξονα πολιτικής συμπεριφοράς το υποκείμενο δεν τοποθετείται ούτε Δεξιά, ούτε Αριστερά. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ο πολίτης δεν αναγνωρίζεται βάσει της εργασιακής του ταυτότητας , αλλά ως απλό μέλος μιας κοινότητας που θα πρέπει να πράττει για το κοινό συμφέρον. Εδώ οι άνθρωποι πρέπει να γίνονται αντιληπτοί ως « απλά μέλη της κοινότητας γης» και όχι ως εργάτες , εργαζόμενοι (Leopold,1949). Οι υποστηρικτές των πράσινων οικολογικών κινήματων έχουν ως βασική αφετηρία το να σκέφτονται παγκόσμια αλλά να πράττουν τοπικά. Από την άλλη πλευρά η άποψη αυτή φέρει κάποιες δυσλειτουργίες στο σημείο όπου η συγκεκριμένη περιβαλλοντική θεώρηση , απορρίπτει συστηματικά σημαντικούς λειτουργικούς πυλώνες του κράτους, υποβαθμίζοντας το.

Όπως επισημαίνει και ο Robin Grove – White², ο σύγχρονος περιβαλλοντισμός δεν πρέπει απλά να αποτελεί μια απάντηση απέναντι στις καταστροφικές συνέπειες που επέφεραν συγκεκριμένες οικονομικές και πολιτικές επιλογές ,αλλά ακόμα περισσότερο να διερευνήσει γιατί δημιουργήθηκαν οι πρακτικές αυτές και τι ρόλο παίζουν στις μετανεωτερικές κοινωνίες. Η συγκεκριμένη ανάλυση αναφέρεται στο ότι θα πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο συζήτησης ο ρόλος του κράτους καθώς η εξελεγκτική του πορεία και συγκεκριμένες γεωπολιτικές επιλογές , συντελούν στην μη βιώσιμη ανάπτυξη.

---

² Καθηγητής Κοινωνιολογίας, University of Lancaster.

Σ' αυτό το σημείο είναι σημαντικό να παρουσιαστούν οι κριτικές που ασκεί η πράσινη πολιτική θεωρία απέναντι στο κράτος, κατανοώντας καλύτερα το πλαίσιο τοποθέτησης τους σε παγκόσμια κλίμακα.

Οι κρατικές των πρασίνων προς το κράτος³ που ακολουθεί προέρχεται κυρίως από το 1960 και έπειτα και διακρίνεται για τέσσερα στοιχεία :

1. η χωρική διάζευξη ανάμεσα στο εδαφικά οργανωμένο κράτος και στα χωρικά χαρακτηριστικά των οικολογικών προβλημάτων.
2. Η κυρίαρχη μορφή ορθολογισμού των κρατών, η γραφειοκρατία.
3. Ο συγκεντρωτικός θεσμός κυριαρχίας και βίας και η συνεχής αναζήτηση εκμετάλλευσης πόρων.
4. Η σύγχρονη φιλελεύθερη εκδοχή που αποδυναμώνει τον ρόλο της δημοκρατικής εκδοχής του συμμετοχικού πολίτη και τη δημοκρατική διακυβέρνηση.

Οι παραπάνω κριτικές ασκούνται στο πλαίσιο επαναπροσδιορισμού του κράτους με αφορμή τις περιβαλλοντικές κρίσεις . Το κράτος λοιπόν σε αρκετές περιπτώσεις, όταν το πολιτικό σύστημα βρίσκεται υπό αμφισβήτηση , υπάρχει οικονομική ύφεση και κάθε είδους διακρίσεις στο εσωτερικό των κοινωνιών, χρησιμοποιεί το περιβάλλον ως μέσο για την χάραξη νέων στόχων και προοπτικών. Προσπαθώντας να κατανοήσουμε τις χωρικές δυσλειτουργίες του περιβαλλοντικού σχεδιασμού είναι σημαντικό να τονιστούν ορισμένες πτυχές του ζητήματος. Οι σύγχρονες κοινωνίες έχουν αναπτυχθεί τόσο πολύ που είναι δυσανάλογες της κοινωνικοοικολογικής τους ευημερίας (Fritz Schumacher,1976). Αυτό σημαίνει ότι το περιβάλλον πρέπει συνεχώς να ελίσσεται στις καθημερινές απαιτήσεις της ζωής και να προσαρμόζεται βάσει των ατομικών επιλογών.

Μια άλλη οικολογική προσέγγιση παρουσιάζει ότι όσο πιο μεγάλη είναι η κλίμακα της ανθρώπινης δραστηριότητας , τόσο μεγαλύτερη είναι και η απομάκρυνση από τα κέντρα λήψης αποφάσεων για τη χρήση πόρων. Τα οικολογικά ζητήματα παραμένουν κυρίως σε τοπικό επίπεδο δράσης, όπως έχει αναφερθεί και παραπάνω , ενώ η παγκοσμιοποίηση συμβάλει στο να σκέφτονται οι πολίτες με διαφορετικό τρόπο και να διαμορφώνουν συγκεκριμένα καταναλωτικά πρότυπα. Οι παγκόσμιες σχέσεις διαμορφώνουν ισχυρούς και ανίσχυρους μέσω του διαχωρισμού Δύση-Βορράς που είναι έτοιμος να δράσει για τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις του Νότου. Σύμφωνα με αυτή την εκδοχή εντοπίζεται και μια αλλαγή στις ιδιοκτησιακές σχέσεις , που αναμορφώνονται και αποκτούν την ονομασία περίφραξη (Latouche,1993). Η περίφραξη συνεπάγεται με την σειρά της διαφορετικό τρόπο διαχείρισης των τόπων , άρα και αλλαγή στα ατομικά δικαιώματα ως προς το ιδιοκτησιακό καθεστώς.

---

³ Hay,C. (2006) , The State : Theories and Issues , England [ελλ.εκδ. Το Κράτος , θεωρίες και προσεγγίσεις/ μετ. Γιώργος Αντωνίου, Αλέξανδρος Κουτσογιάννης, Αθήνα 2011].

Στο πλαίσιο που θέτει η παγκοσμιοποίηση, η διαχείριση των τοπικών πόρων είναι μια παγκόσμια πλέον υπόθεση, σύμφωνα με τις παραδοχές της αγοράς. Τα περιβαλλοντικά ζητήματα ως εκ τούτου γίνονται αμέσως και οικονομικά και αναζητούν διευθέτηση. Ξεκινώντας από το τοπικό επίπεδο δράσης για τα οικολογικά ζητήματα, η άλλη όψη που εμφανίζεται είναι ότι τα περιβαλλοντικά προβλήματα είναι παγκόσμια, όχι όμως και ο κόσμος που συνεπάγεται την διαφορετική τοπική τοποθέτηση. Αρά για να ξεπεραστεί το εμπόδιο προϋποθέτει την παγκόσμια συνεργασία των κρατών για να αποφευχθεί μια οικολογική κατάρρευση.⁴ Τα περισσότερα οικολογικά κόμματα όπως και αρκετοί περιβαλλοντικοί διεθνείς οργανισμοί, αναφέρονται συχνά στην ανάγκη αποκέντρωσης της εξουσίας από το κεντρικό κράτος καθιστώντας το βασική πρακτική των θεωρητικών της πράσινης πολιτικής με χαρακτηριστικό παράδειγμα το γερμανικό κόμμα Πρασίνων.⁵

Έχοντας παρουσιάσει τις παραπάνω περιβαλλοντικές θεωρίες είναι σαφής ο ρόλος των κρατικών παρεμβάσεων και οι πρακτικές που ακολουθούν για την διαχείριση των περιβαλλοντικών και οικολογικών ζητημάτων. Ακόμα πώς το κράτος κατορθώνει να χρησιμοποιήσει «εργαλειακά» την οικολογία και το περιβάλλον ως τρόπο χάραξης νέων πολιτικών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα από την διεθνή εμπειρία το πάρκο της πλατείας Ταξίμ στην Κωνσταντινούπολη το 2013, που πυροδότησε σοβαρές κοινωνικές και πολιτικές αναταραχές και θα αναλυθεί σε επόμενες ενότητες. Μέσα από την αναζήτηση των κοινωνιών που βρίσκονται σε πολιτική και οικονομικοκοινωνική κρίση, η θεωρία της «ανθεκτικότητας»(resilience), είναι μια βάση στην οποία μπορούν να τεθούν προβληματισμοί για την αποτύπωση και διαχείριση των σύγχρονων ζητημάτων μέσα στις πόλεις. Η συγκεκριμένη θεωρία είναι δύσκολο να ερμηνευθεί με έναν και μοναδικό τρόπο, ωστόσο στα πλαίσια αυτής της εργασίας, επιχειρείται η σύνδεση της με τα βασικά ερωτήματα που έχουν τεθεί.

---

⁴ Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η συνάντηση κρατών από όλο τον κόσμο στο Παρίσι τον Δεκέμβριο του 2015, σχετικά με ζητήματα κλιματικής αλλαγής και μέτρα πρόληψης για την διατήρηση της θερμοκρασίας μελλοντικά σε φυσιολογικά πλαίσια.

⁵ Πολιτικό πρόγραμμα 1993.

1.2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ

(Μια νέα τάξη πραγμάτων για το αστικό περιβάλλον)

Το ζήτημα της βιώσιμης πόλης , ξεκινά ήδη από τη δεκαετία του '90 όπου στο πλαίσιο της καπιταλιστικής παραγωγής εμφανίζεται το σύστημα αστικής βιωσιμότητας. Από το 2000 και έπειτα τίθενται ζητήματα για το πώς να γίνουν οι πόλεις περισσότερο πράσινες. Η επίτευξη αυτού του στόχου σύμφωνα με τον Dryzek , περνάει μέσα από την νομιμοποίηση πράσινων πολιτικών, εξυπηρετώντας πιο ριζοσπαστικούς και πράσινους στόχους (Dryzek, 2003: 193). Οι υποστηρικτές του οικολογικού εκσυγχρονισμού ισχυρίζονται ότι μια ανοιχτή πολιτική κουλτούρα μπορεί να συνυπάρξει με την ικανότητα περιβαλλοντικών καινοτομιών. Την δεκαετία του 2000 εντοπίζονται πράσινα έργα, αλλά μην ενταγμένα σε ένα πλαίσιο εθνικών πολιτικών.

Σταδιακά το θέμα των πράσινων πόλεων αποτελεί ένα προνομιακό πεδίο επενδύσεων , συνδέοντας άμεσα τον οικονομικό παράγοντα με το φυσικό περιβάλλον. Στο σχεδιασμό των πόλεων λαμβάνεται υπόψη ως καθοριστικός παράγοντας η πρόβλεψη των μελλοντικών περιβαλλοντικών κινδύνων, τουλάχιστον για τα κράτη με ισχυρή οικονομία. Ωστόσο η παγκόσμια οικονομική κρίση που ξέσπασε το 2008 με αφετηρία τις Η.Π.Α , φτάνοντας σύντομα και στην Ευρώπη, έφερε νέα δεδομένα.

Οι πόλεις του δυτικού κόσμου έπρεπε πλέον να προσαρμοστούν στην νέα κατάσταση πραγμάτων, προβάλλοντας την αστική πολιτική ως τεχνικό ζήτημα. Η προσαρμοστικότητα των πόλεων εξαρτάται πλέον από τον ευέλικτο σχεδιασμό , που θα εμπεριέχει την πιθανότητα λάθους. Βασικό διακύβευμα δεν είναι η πρόβλεψη , αλλά η διαχείριση του προβλήματος μέσα από θεσμικές και δομικές αλλαγές. Όσον αφορά τη συζήτηση για την κοινωνία πολιτών και το κράτος εκεί εντοπίζεται επίσης αλλαγή καθώς από την δυνατότητα διαφωνίας περνάμε στην συναίνεση.

Σε βάθος χρόνου οι κοινωνίες περνούν στην «μετα-πολιτική» ή «βιοπολιτική»⁶, όπως αναφέρουν οι Αγκάμπεν και Ζίσεκ. Ο Αγκάμπεν ορίζει τη σύγχρονη μεταπολιτική ή βιοπολιτική κοινωνία ως εκείνη την οποία πολλαπλές τάσεις απο-υποκειμενοποιούν τους ιδιώτες, χωρίς να παράγουν μια νέα υποκειμενικότητα. Από εδώ η έκλειψη της πολιτικής , η οποία υπέθετε την ύπαρξη πραγματικών υποκειμένων ή ταυτοτήτων (π.χ. εργατικό κίνημα), και ο θρίαμβος της οικονομίας, δηλαδή η δραστηριότητα της απλής διακυβέρνησης , η οποία επιδιώκει απλά και μόνο την αναπαραγωγή της.

---

⁶ Σλ. Ζίσεκ , *Μόνιμη Κατάσταση Εκτάκτου Ανάγκης* , *New Left Review* 64, July-August 2010.

Ο όρος «βιοπολιτική» υποδεικνύει τον αστερισμό στον οποίον οι μηχανισμοί δεν δημιουργούν πλέον υποκείμενα, υπό την έννοια ότι εγκαλούν τους ιδιώτες ως υποκείμενα ,αλλά διαχειρίζονται και ρυθμίζουν απλά την φυσική ζωή των ιδιωτών. Η νέα αυτή εξέλιξη συνδέεται άμεσα με την συναίνεση των δρώντων μέσα στην πόλη, προκειμένου να προωθηθεί το σχέδιο διακυβέρνησης από πλευρά κράτους, αποκλείοντας πρακτικά αν όχι θεσμικά, το πεδίο ανοικτής διαβούλευσης. Η «ανθεκτικότητα» (resilience), είναι μια έννοια που γεννήθηκε μέσα από την οικονομική κρίση για να περιγράψει την νέα τροχιά εξέλιξης των σύγχρονων κοινωνιών που αναπαράγονται με το κυρίαρχο μοντέλο ανάπτυξης σύμφωνα με τη δυτική αφήγηση. Προσπαθώντας να διερευνηθεί η έννοια της ανθεκτικότητας στο αστικό περιβάλλον της Ευρώπης , αφού από ήπειρο σε ήπειρο παρουσιάζει ποιοτικές διαφορές, επιχειρείται η ερμηνεία της μέσα από το παράδειγμα της Αθήνας, αφού ως περίπτωση μελέτης της παρούσας εργασίας είναι η Ακαδημία Πλάτωνος.

2. Η ΦΥΣΗ ΣΤΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ

“Το φυσικό περιβάλλον μέσα στην πόλη”

Οι σύγχρονες κοινωνίες χαρακτηρίζονται από ανταγωνισμό για την διανομή αγαθών που συναρθρώνεται με τη διαβούλευση για την κατανομή ρίσκου. Η αργή συνειδητοποίηση των επιπτώσεων της ανθρώπινης δραστηριότητας μέσα από την ατομική επιλογή τρόπου ζωής, την ανάπτυξη της βιομηχανίας, την εντατική καλλιέργεια γης επέφερε προβληματισμούς. Οι προβληματισμοί έγκεινται στο σημείο του αναστοχασμού του σύγχρονου τρόπου διακυβέρνησης του κράτους και των θεσμικά δρώντων υποκειμένων. Ο γάλλος στοχαστής Μ. Foucault έχει αναφέρει χαρακτηριστικά ότι η νεωτερικότητα στέκεται σε ένα κατώφλι όπου η ζωή του ανθρώπινου είδους διακυβεύεται από τις πολιτικές στρατηγικές του (Foucault, 1987). Σύμφωνα με αυτή την προσέγγιση το κατώφλι σηματοδοτεί την κυρίαρχη δυτική αφήγηση , κατά την οποία το υπάρχον κοινωνικοοικονομικό μοντέλο ανάπτυξης είναι το μόνο ικανό μοντέλο βάσει του οποίου ο κόσμος πρέπει να αναπτύσσεται.

Απέναντι σε αυτή την θεώρηση αναδύονται τα περιβαλλοντικά κινήματα ανά τον κόσμο, ωθώντας τα κράτη σε έναν οικολογικό εκσυγχρονισμό. *Η κοινωνία της διακινδύνευσης*⁷ θεωρείται ως ένας τρόπος ανάλυσης με τον οποίον οι ρυθμιστικοί μηχανισμοί της σύγχρονης κοινωνίας είναι ανεπαρκείς να χειριστούν σύγχρονους κινδύνους για το περιβάλλον. Ωστόσο ερμηνεύοντας το επιχείρημα αντίστροφα, η ίδια κοινωνία διακινδύνευσης μπορεί να αναπαράξει νέους μηχανισμούς και μέσα ανταπόκρισης στις νέες προκλήσεις. Ο οικολογικός εκσυγχρονισμός αποτελεί μια ριζοσπαστική προσέγγιση σύμφωνα με την οποία το κράτος θα πρέπει να μεταστρέψει το ενδιαφέρον της για ανάπτυξη με περισσότερο οικολογικό πρόσημο.

---

⁷ U. Beck , *η επινόηση του πολιτικού: Για μια θεωρία του ανακλαστικού εκσυγχρονισμού*, μτφ. Κ.Καβουλάκος, Αθήνα, Νέα Σύνορα, 1996.

Κάτι τέτοιο φαντάζει δύσκολο αν όχι ακατόρθωτο για χώρες με οικονομική κρίση ταυτίζοντας την ανάπτυξη αυστηρά και μόνο με την οικονομία, προσπερνώντας όρους βιωσιμότητας. Ο ρυθμός ανάπτυξης των σημερινών πόλεων αποτελεί ένα σημαντικό περιβαλλοντικό πρόβλημα, περιορίζοντας μια ποιοτική ανάπτυξη ζωής ακόμα και σε βάθος χρόνου. Θα πρέπει δηλαδή προοδευτικά οι οικολογικοί κίνδυνοι να αντισταθμιστούν με τεχνολογικές και δομικές αλλαγές. Οι εκβιομηχανισμένες χώρες θα πρέπει να επιλύουν τα παγκόσμια προβλήματα όχι μόνο μέσω της οικονομικής ανάπτυξης, αλλά μέσα από την πολιτική δράση, όπως στα ζητήματα αναδιανομής.

Ο άνθρωπος μπαίνει στο προσκήνιο της περιβαλλοντικής δράσης ως κινητήριο μοχλός βιωσιμότητας. Ο οικολογικός εκσυγχρονισμός εμπεριέχει την ανάπτυξη διαδικασιών ελεύθερης και αναστοχαστικής λήψης αποφάσεων και την αποκέντρωση των διαδικασιών αυτών σε συνδυασμό με συμμετοχικές διαδικασίες όπως επιτροπές πολιτών κλπ. Η πλειονότητα των επιτροπών αυτών βρίσκονται κατά κύριο λόγο στα αστικά κέντρα, καθώς οι διαδικασίες εκεί συντελούνται με ταχύτερους ρυθμούς και οι άνθρωποι της πόλης δεν αντιμετωπίζουν το περιβάλλον ως «αντίπαλο» αλλά ως σύμμαχο για μια καλύτερη ποιότητα ζωής. Οι σημερινές βιομηχανικές κοινωνίες στηρίζονται σε ένα σύστημα συνεχούς εκμετάλλευσης των φυσικών γενετικών πόρων, που η ημερομηνία λήξης τους δεν είναι μάλλον και πολύ μακριά.

Οι σύγχρονες δομές δημιουργούν ένα παγκόσμιο σύστημα διακυβέρνησης το οποίο επιτρέπει τον διαχωρισμό Βορράς- Νότος, προκαλώντας μεγάλες κοινωνικές και περιβαλλοντικές ανισότητες. Κάνοντας μια υπόθεση εργασίας για το μέλλον, η φύση θα αποτελέσει ένα πεδίο αναψυχής του ανθρώπου κυρίως για τους κατοίκους της πόλης. Η ζωή μέσα στις πόλεις χαρακτηρίζεται από έντονη κοινωνική και οικονομική κινητικότητα, αναδιαμορφώνοντας και τον ίδιο τον χώρο. Φαίνεται πως οι άνθρωποι της πόλης που ζούν και εργάζονται σε τεχνητά περιβάλλοντα, εμφανίζουν μεγαλύτερες ψυχολογικές ανάγκες για επαφή με ένα φυσικό περιβάλλον. Αντίθετα οι άνθρωποι της περιφέρειας που έχουν και ως εργασία την καλλιέργεια της γης, αντιμετωπίζουν το φυσικό περιβάλλον ως κάτι εχθρικό, ως αντίπαλο δηλαδή των γεωργικών τους εργασιών, που θα πρέπει να «δαμάσουν» για να αποφέρει κέρδος. Άλλωστε τα μεγαλύτερα οικολογικά και περιβαλλοντικά κινήματα ξεκίνησαν μέσα από τα μεγάλα αστικά κέντρα, όπου τα υποκείμενα ήταν πιο κοντά στα κέντρα λήψης αποφάσεων και προοικονομούσαν τις επιπτώσεις μιας περιβαλλοντικής αλλαγής.

Η πληθυσμιακή αύξηση των πόλεων είναι ένα στοιχείο από μόνο του για την ανάγκη ενσωμάτωσης φυσικών παραγόντων μέσα στις πόλεις. Έχουν εισηγηθεί πολλές μελέτες οι οποίες παρουσιάζουν πόσα τετραγωνικά μέτρα αντιστοιχούν ανά κάτοικο προκειμένου να υπάρχει ένα συγκεκριμένο επίπεδο ποιότητας ζωής. Επειδή όμως η εξεύρεση φυσικών στοιχείων μέσα στον αστικό ιστό παρουσιάζεται ως κάτι το εξαιρετικά δύσκολο, ωθεί τους πολίτες στο να αναγνωρίζουν ως φυσικό περιβάλλον τους τοπικούς κήπους, τα άλση, τα πάρκα. Η διέλευση είναι εύκολη με την ανάπτυξη των μέσων μαζικής μεταφοράς, ενώ το σημαντικότερο όλων είναι η ελεύθερη πρόσβαση για όλους.

Το τελευταίο αποτελεί από μόνο του μια διεκδίκηση στις σύγχρονες κοινωνίες που μαστιζονται από κρίσεις αξιών, χάνοντας την πραγματική ελευθερία μέσα στον χώρο που τους ανήκει. Είτε πάρουμε το παράδειγμα από την Κωνσταντινούπολη (πάρκο Γκεζί), είτε την Αθήνα και την Ακαδημία Πλάτωνος , κοινός παρανομαστής είναι ο ελεύθερος δημόσιος χώρος.

Οι φυσικοί χώροι μέσα στις πόλεις προσφέρουν αναψυχή στους κατοίκους, ωστόσο δεν δίνουν μια πραγματική αποτύπωση του φυσικού, άγριου περιβάλλοντος που θα δει κανείς στα δάση. Αυτό συμβαίνει κυρίως λόγω της κακοδιαχείρισης του χώρου που δεν διαφυλάσσει την καθαριότητα και προστασία των πράσινων αστικών θυλάκων. Ως απότοκο αυτού οι πολίτες αναζητούν μεθόδους και πρακτικές για το πώς να κάνουν τις πόλεις πιο πράσινες, προβληματική που απασχολεί το παγκόσμιο σύστημα διακυβέρνησης.

Το φυσικό περιβάλλον μέσα στις πόλεις εντοπίζεται με την μορφή «αστικών κήπων», δημιουργώντας έτσι μια έκταση γης που ο κάθε πολίτης μπορεί να περιηγηθεί ελεύθερα, χωρίς κάποιο οικονομικό κόστος. Διαπιστώνοντας την σημασία που έχει το φυσικό περιβάλλον για τον άνθρωπο της πόλης και έχοντας θέσει όλες τις απαραίτητες θεωρητικές βάσεις, μπορούμε να δούμε πιο διεξοδικά τόσο το παράδειγμα της Κωνσταντινούπολης μέσα από το πάρκο «Γκεζί», αλλά και της Αθήνας μέσα από την Ακαδημία Πλάτωνος, δύο περιπτώσεις που προέρχονται από κοινωνίες με προοπτικές αλλαγής σε ένα ευρύτερο επίπεδο.

3. ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ-ΠΑΡΚΟ «ΓΚΕΖΙ»

Το πάρκο Γκεζί της πλατείας Ταξίμ στην Κωνσταντινούπολη αποτέλεσε πεδίο κοινωνικών και πολιτικών αναταραχών για την Τουρκία και την αλλαγή πλεύσης του τουρκικού κράτους. Έχοντας παρουσιάσει ήδη την σχέση κράτους-πολιτών –περιβάλλοντος μέσα και από ορισμένες περιβαλλοντικές θεωρήσεις, τοποθετείται το πλαίσιο ανάλυσης για το πώς σύγχρονες κοινωνίες που κατακλύζονται από οικονομικές και θεσμικές μεταβολές αφυπνίζονται για την ανακατάληψη του δημόσιου χώρου. Η επιλογή του συγκεκριμένου πάρκου έγινε για δυο λόγους. Αρχικά αποτελεί ένα από τα πιο πρόσφατα παραδείγματα διεκδίκησης του δημόσιου χώρου μέσα στις πόλεις, από απλούς πολίτες . Ο δεύτερος λόγος επιλογής του συγκεκριμένου χώρου για την παρούσα εργασία , είναι το γεγονός ότι διαπιστώνεται από την μία το κράτος και η κυβέρνηση να χρησιμοποιούν ως όπλο το περιβάλλον για να επιβληθούν οικονομικά και θεσμικά. Από την άλλη οι πολίτες βρήκαν το πάρκο Γκεζί ως ευκαιρία για να προστατέψουν τον δημόσιο πράσινο χώρο αφενός, αφετέρου για να επαναφέρουν κοινωνικά και πολιτικά αιτήματα στην επιφάνεια με αφορμή το περιβαλλοντικό κίνημα . Από την συγκεκριμένη διεθνή εμπειρία αντλούνται ποιοτικά στοιχεία και για την περίπτωση του αθηναϊκού αρχαιολογικού πάρκου που μπορεί να μην έρχεται αντιμέτωπο ακριβώς με τα αιτήματα της Κωνσταντινούπολης, αποτελεί όμως πεδίο κοινωνικής και πολιτικής ώσμωσης για την ανατροπή της ελληνικής κρίσης.

3.1 ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ'' ΑΛΛΑΓΗΣ''

Το 2013 αποφασίστηκε να οικοδομηθεί ένα μεγάλο εμπορικό κέντρο στα πρότυπα των ευρωπαϊκών πολυκαταστημάτων , στον χώρο πρασίνου της πλατείας Ταξίμ. Οι κοινωνικές αντιδράσεις προοδευτικά αυξάνονται και με προτροπή της ηγεσίας των οικολόγων γίνεται η πρώτη διαδήλωση τον Μάιο του 2013. Οι κινητοποιήσεις γρήγορα αποκτούν χαρακτήρα βίαιων συγκρούσεων που κατακλύζουν την πόλη με αποκορύφωμα την καταστολή από τους κατασταλτικούς κρατικούς μηχανισμούς έναντι πολιτών. Μια ομάδα κατοίκων καταλαμβάνει το πάρκο με στόχο να αποτρέψει την ανοικοδόμηση του εμπορικού κέντρου και δέχονται επίθεση από την αστυνομία. Η κοινωνία πολιτών επιχειρεί να αναλάβει δράση και η Τουρκία βρίσκεται για μεγάλο διάστημα σε πεδίο αναταραχών. Βασικό αίτημα προτάσσεται η ανακατάληψη του δημόσιου χώρου και προστασία του μα ακόμα περισσότερο μια ηχηρή απάντηση στα κυβερνητικά σχέδια για οικονομική αναβάθμιση.

Σύμφωνα με τον Weber , η εδαφικότητα και το μονοπώλιο στη νόμιμη άσκηση της βίας είναι εκείνα που αποτελούν τα βασικά προβλήματα στην οπτική των πρασίνων. Η συγκρότηση του κράτους είναι στενά συνδεδεμένο με τον διεθνή ανταγωνισμό και τα στρατιωτικά σχέδια που εκτός από την υποβάθμιση του περιβάλλοντος , στοχεύουν στον πόλεμο.⁸ Αναζητώντας ωστόσο τα βαθύτερα αίτια της κρίσης που ξέσπασε στην Τουρκία με αφορμή το πάρκο Γκεζί, θα πρέπει να στραφεί το ενδιαφέρον στον ρόλο του φιλελεύθερου κράτους. Η φιλελεύθερη δημοκρατία αδυνατεί να ενισχύσει τον ρόλο των πολιτών , καθιστώντας το κράτος σύμφωνα με μια ρηξικέλευθη προσέγγιση , ανίκανο απέναντι στα οικολογικά θέματα και με δημοκρατικό έλλειμμα.

---

⁸ Στην συγκεκριμένη περίπτωση η στάση Τουρκίας απέναντι στο κουρδικό ζήτημα.

«Στο πάρκο Γκεζί φυτρώνουν οι σπόροι μιας νέας Τουρκίας, ξεκίνησε από τον θυμό για την καταστροφή ενός χώρου πρασίνου, αλλά έγινε καταλύτης για την ευρύτερη πολιτική αφύπνιση», *Guardian 2014*.⁹

Οι παραπάνω φράσεις τονίζουν ακόμα περισσότερο την σημασία της κοινωνικής-περιβαλλοντικής επανάστασης που ξεκίνησε για να επιφέρει ουσιαστική πολιτική αλλαγή. Η τουρκική κοινωνία στάθηκε απέναντι στην ανάπλαση που προωθούσε η κυβέρνηση Ερντογάν, προβάλλοντας νέα αιτήματα και θέσεις. Η επαναφορά της φύσης μέσα στην πόλη, φαντάζει πιο αναγκαία από ποτέ αν και από την άλλη πλευρά μπορεί να διατυπωθεί η άποψη ότι θυσιάζεται η ανάπτυξη. Η καπιταλιστική παραγωγή όπως έχει σήμερα, παρουσιάζεται από την κυρίαρχη σοσιαλδημοκρατική άποψη, ως λύση για εξάλειψη ανισοτήτων, κοινωνικού αποκλεισμού και αναδιανομή των καρπών της αναπτυσσόμενης παραγωγής.¹⁰ Στην πράξη όμως και στην περίπτωση της Κωνσταντινούπολης που αναφέρθηκε, λόγω του ρυθμού της οικονομικής ανάπτυξης, γίνονται αποδεκτές οι κοινωνικές ανισότητες. Επομένως η εξέγερση του πάρκου Γκεζί αναζητούσε όχι απλώς διαχείριση των προβλημάτων σε τοπικό επίπεδο, αλλά συλλογική ανατροπή του συστήματος με μεγάλη ανάπτυξη του αισθήματος αλληλεγγύης, δικτύων πολιτών κλπ. Μέσα από το παρόν παράδειγμα αλλά και από την περίπτωση της Ακαδημίας Πλάτωνος που θα διερευνηθεί, θα διαπιστωθεί αν και κατά πόσο μπορεί η κρίση διακυβέρνησης του κράτους, να αποτελέσει αποτελεσματική δίοδο διεξόδου σε μια βιώσιμη εναλλακτική πολιτική. Επιπλέον, πώς να επαναφερθεί το φυσικό περιβάλλον στη δημόσια σφαίρα συζήτησης.

---

⁹ Πηγή <http://www.tovima.gr/world/article/?aid=601418>

¹⁰ Περισσότερες αναφορές - Hay, C. (2006), *The State : Theories and Issues*, England [ελλ.εκδ. Το Κράτος, Θεωρίες και προσεγγίσεις/ μετ. Γιώργος Αντωνίου, Αλέξανδρος Κουτσογιάννης, Αθήνα 2011].

4. ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Βασικά στοιχεία για τον χώρο

Η Ακαδημία Πλάτωνος είναι μια περιοχή με έκταση 1800 στρέμματα , που οριοθετείται από τις λεωφόρους Αθηνών, Κωνσταντινουπόλεως , Λένορμαν και Κηφισού. Ωστόσο εκτός από τα διοικητικά όρια, γεωγραφικά εντάσσεται και τμήμα του Ελαιώνα αποκτώντας έτσι μια ενιαία αντιληπτική δομή για την ζώνη αυτή. Ειδικότερα είναι μια πυκνοκατοικημένη γειτονιά , με κοντινές περιοχές τον Κολωνό και το Μεταξουργείο αλλά και την βιομηχανική περιοχή του Ελαιώνα όπου εργάζονται αρκετοί κάτοικοι. Είναι γνωστή για την ποικιλία των χρήσεων γης συμπεριλαμβάνοντας κατοικίες , μικρές βιοτεχνίες και το αρχαιολογικό πάρκο. Επιπλέον πολλές φορές η Ακαδημία Πλάτωνος χαρακτηρίζεται για το έντονο αίσθημα της γειτονιάς και των κοινωνικών εξελίξεων , προσδίδοντας έτσι ένα είδος ζωτικότητας σ' αυτήν. Ειδικά τα τελευταία χρόνια με αφορμή το αρχαιολογικό πάρκο και τις προοπτικές χρήσης του που εμφανίζονται στον σχεδιασμό, έχει παρατηρηθεί έντονη περιβαλλοντική συνείδηση και δραστηριοποίηση από ομάδες κατοίκων. Η πολιτεία έχει στρέψει το ενδιαφέρον της στην Ακαδημία Πλάτωνος εντάσσοντας την σε πλαίσιο σχεδιασμού, αξιολογώντας την ιδιαίτερη πολιτιστική κληρονομιά. Από την άλλη πλευρά θα πρέπει να τονιστεί και η κριτική στάση που διατηρούν οι πολίτες απέναντι στις μεταβολές που συντελούνται και εντείνονται από την οικονομική κρίση. Υπάρχει επίσης μια τάση ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης για τα περιβαλλοντικά και κοινωνικά ζητήματα της περιοχής , απαιτώντας τη διαχείριση τους. Παρακάτω με βάση την αρθρογραφία έχουν επιλεγεί ορισμένες λέξεις-« κλειδιά»¹¹ , που χαρακτηρίζουν το πάρκο της Ακαδημίας Πλάτωνος, βοηθώντας έτσι και την εξέλιξη της εργασίας.

χώρος	Ανθρώπινη δραστηριότητα
Χώρος πρασίνου	Δίκτυα αλληλεγγύης
Δημόσιος χώρος	αθλητισμός
Αρχαιολογικό πάρκο	Πολιτιστικές εκδηλώσεις
Αρχαιολογικά ευρήματα	Άτυπες ομάδες αναφοράς

¹¹ Πρόκειται για λέξεις που έχουν εντοπιστεί από τους διαδικτυακούς ιστότοπους όπως <http://akadimia-platonos.blogspot.gr/>.

Κάνοντας την παραπάνω καταγραφή διαπιστώνεται πόσο σημαντική είναι η παρουσία των κατοίκων και η σχέση τους με το περιβάλλον. Ειδικότερα σε περιόδους οικονομικής κρίσης τα στρώματα που πλήττονται περισσότερο από τις επιπτώσεις της , εμφανίζουν έντονη κινηματική τάση με βασικό άξονα την προάσπιση του δημόσιου έναντι του ιδιωτικού. Αξιοσημείωτη είναι η περίπτωση του ψηφιακού μουσείου του Πλάτωνα, που συνάντησε αντιδράσεις από τις τοπικές αρχές με βασικό σύνθημα “όχι άλλο τσιμέντο”. Τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν την Ακαδημία Πλάτωνος είναι η συγκρότηση μιας οργανικής –οικιστικής ενότητας , με χαμηλή κινητικότητα κατοίκων και χαμηλά εισοδήματα. Ειδικότερα πρόκειται για μια αργή μεταλλαγή. (Αραβαντινός, αναφερόμενος σε περιοχές με παρόμοια χαρακτηριστικά). Όπως έχει επισημάνει ο Θ.Μαλούτας , ως προς το ζήτημα της ανθρωπογεωγραφίας, τα λαϊκά στρώματα τείνουν στο να μην μετακινούνται εύκολα και να επιλέγουν τόπο κατοικίας με βάση τις οικογενειακές σχέσεις και την αλληλοϋποστήριξη. Το γεγονός αυτό δημιουργεί έντονα το αίσθημα της γειτονιάς που θα αναλυθεί παρακάτω σε συνδυασμό και με τις ανάγκες των κατοίκων που προκύπτουν για την περιοχή τους.

4.1 Η ΙΣΤΟΡΙΑ

Η Ακαδημία Πλάτωνος είναι η πιο γνωστή και η πιο φημισμένη στην αρχαιότητα Φιλοσοφική Σχολή που ιδρύθηκε το 387 π.Χ.¹². Η σχολη λειτούργησε μέχρι και το 526 μ.Χ όπου και έκλεισε με διάταγμα του αυτοκράτορα Ιουστινιανού. Ο χώρος δραστηριοποίησης ήταν το δημόσιο άλσος που πήρε το όνομα του από τον τοπικό ήρωα Εκάδημο και λειτούργησε ένα από τα πιο σημαντικά γυμνάσια της πόλης με κύριο στόχο την φυσική εξάσκηση και εκγύμναση των Αθηναίων εφήβων. Αποτελούσε μια από τις πιο προνομιακές περιοχές της αρχαίας Αθήνας , το “κάλλιστον προάστιον”, καθώς βρισκόταν εκτός του βασικού κορμού της πόλης. Βρισκόταν κοντά στον Ιππίο Κολωνό και τον Κηφισό ποταμό και συνδεόταν με τον Κεραμεικό και την Αθήνα μέσω του Δημοσίου Σήματος, το δημόσιο νεκροταφείο των επιφανών Αθηναίων και πεσόντων στις μάχες. Το Δημόσιο Σήμα τοποθετείται μεταξύ των σημερινών οδών Πλάτωνος και Πλαταιών και κατέληγε στο Δίπυλο, την επίσημη πύλη των Αθηνών. Οι πρώτες ανασκαφές ξεκίνησαν από τον Παναγιώτη Αριστόφρονα το 1929, φέρνοντας στο φως και τα πρώτα αρχαιολογικά ευρήματα. Οι ανασκαφές σταματούν το 1939 για να συνεχιστούν το 1955¹³ από τον Φοίβο Σταυρόπουλο , αποκαλύπτοντας την Αψιδωτή Πρωτοελλαδική Οικία και την Ιερά Οικία. Η Ακαδημία Πλάτωνος εντάσσεται σταδιακά στο σχέδιο πόλης από το 1887 με χαρακτηριστικές τομές την ένταξη των Ελαιοτριβείων το 1929 και του βιοτεχνικού πάρκου το 1968 εντάσσοντας τμήμα του Ελαιώνα.¹⁴ Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα ξεκινά η κατοίκηση της περιοχής , καθώς μέχρι τότε το ενδιαφέρον μονοπωλούν οι αγροτικές εκτάσεις (ελαιώνες και αμπέλια).

---

¹² Η σχολή έδωσε το όνομα της στην σημερινή περιοχή.

¹³ Διεκόπησαν οι εργασίες το 1963.

¹⁴ Δεν έχει εφαρμοστεί ρυμοτομικό σχέδιο για το τμήμα του Ελαιώνα μέχρι σήμερα.

Προοδευτικά εντοπίζονται και οι πρώτες βιοτεχνικές μονάδες στις οποίες δραστηριοποιούνται οι ίδιοι οι κάτοικοι της περιοχής. Ορισμένα παραδείγματα βιοτεχνικών χρήσεων είναι το εργοστάσιο "ΒΙΟ" στην συμβολή Λένορμαν και Κωνσταντινουπόλεως, που σήμερα στεγάζει το κέντρο διαλογής ΕΛ.ΤΑ. Κατά μήκος του ποταμού Κηφισού το 1930 κτίζονται ορισμένα βιομηχανικά συγκροτήματα όπως τα κλωστοϋφαντουργεία "Μουζάκη" ή το καπνεργοστάσιο της οδού Λένορμαν.

Η ανάπτυξη αυτή των βιομηχανιών στην περιοχή επιφέρει με την σειρά της και την έντονη ανοικοδόμηση προς στεγαστική κάλυψη των εργαζομένων. Ωστόσο το γεγονός αυτό παρεμποδίζει τις αρχαιολογικές εργασίες για αυτό άλλωστε παρατηρούνται και συχνές διακοπές. Το πρόβλημα αυτό θα αρχίσει να λύνεται ουσιαστικά τις δεκαετίες '70 και '80 μέσω των αναγκαστικών απαλλοτριώσεων, δημιουργώντας ενιαίο αρχαιολογικό χώρο. Το θέμα των απαλλοτριώσεων από την άλλη πλευρά, δεν ήταν εύκολη υπόθεση καθώς συνάντησε τις έντονες διαμαρτυρίες των κατοίκων, αφού πρόκειται για μια πυκνοκατοικημένη περιοχή. Ουσιαστικά στις αρχές της δεκαετίας του '90 πραγματοποιούνται 150 κατεδαφίσεις ακινήτων, διαμορφώνοντας το σημερινό αρχαιολογικό άλσος.¹⁵ Τα όρια του άλσους διευρύνονται το 2000 και το 2011, συμπεριλαμβανομένων των κατοικιών που απαλλοτριώθηκαν. Έπειτα από μια σειρά εξελίξεων όπως έχει αναφερθεί και παραπάνω ο κρατικός μηχανισμός αρχίζει να επεμβαίνει ακόμη περισσότερο και να καταθέτει προτάσεις με απόρροια την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης ως προς την ανάδειξη της πλούσιας πολιτιστικής κληρονομιάς. Το 2002 στο βόρειο τμήμα του πάρκου κατατίθεται πρόταση για την ανέγερση του μουσείου των Αθηνών, ενώ το 2004 καθορίζονται οι χρήσεις γης με υπουργική απόφαση γύρω από το αρχαιολογικό πάρκο.¹⁶ Το 2011 υπάρχουν και νέες απαλλοτριώσεις, ενώ παράλληλα αρχίζουν και τοποθετούνται πινακίδες πληροφόρησης για την χάραξη διαδρομής προς το Δημόσιο Σήμα.

---

¹⁵ Χατζηγιάννου Θ, "Ακαδημία Πλάτωνος. Παράμετροι ανάπτυξης και όψεις σχεδιασμού", (Αθήνα, 2011).

¹⁶ Φ.Ε.Κ. 911Δ/2004.

4.2 ΤΟ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η Ακαδημία Πλάτωνος είναι μια περιοχή που ανήκει στο δυτικό μέρος της Αθήνας και εμφανίζει πλούσια πολιτισμική και πολιτιστική κληρονομιά. Εκτός από την ιστορία που έχει να αναδείξει, αποτελεί και μια περιοχή με δίκτυα πρασίνου όπως το αρχαιολογικό πάρκο που είναι και αντικείμενο διερεύνησης της παρούσας μελέτης. Στην ενότητα αυτή θα εξεταστεί το πολεοδομικό της πλαίσιο ως αφετηρία για να παρουσιαστούν στην συνέχεια οι προτάσεις που έχουν κατατεθεί για την αξιοποίηση του δημόσιου χώρου, τόσο από πλευρά πολιτείας, όσο και σε επίπεδο πολιτών. Η δράση άλλωστε των πολιτών στην συγκεκριμένη ζώνη είναι ένα σημαντικό διακύβευμα για την πορεία των συζητήσεων γύρω από την ανάδειξη της περιοχής. Όσον αφορά τις χρήσεις γης όπως έχει ήδη αναφερθεί, πρόκειται για μια έντονη μίξη από διαφορετικά στοιχεία. Στο ανατολικό τμήμα της περιοχής υπάρχουν κυρίως κατοικίες ενώ δυτικά δραστηριοποιούνται τομείς της τριτογενούς οικονομίας.

Οι κάτοικοι επιλέγουν να εργάζονται κοντά στον τόπο κατοικίας τους, αν όχι δίπλα σ' αυτόν, δημιουργώντας έντονους δεσμούς αλληλεξάρτησης εργασίας-τόπου κατοικίας.¹⁷

Οι επιχειρήσεις που αναπτύσσονται βρίσκονται αρκετά κοντά από το πάρκο και δεν συνδέονται απαραίτητα με πολιτιστικές, τουριστικές δραστηριότητες. Επίσης δεν έχει αναπτυχθεί ακόμα κάποιο έντονο δίκτυο ψυχαγωγίας και διασκέδασης όπως έχει συμβεί σε γειτονικές περιοχές όπως το μεταξουργείο. Το 2004 με κοινή Υπουργική Απόφαση¹⁸, καθορίζονται γύρω από το άλσος οι χρήσεις γης και οι συντελεστές δόμησης, δημιουργώντας ένα πλέγμα προστασίας γύρω από το πάρκο. Ως εκ τούτου απαγορεύονται οι λειτουργίες συνεργείων, φανοποιείων και άλλων παρόμοιων επιχειρήσεων (με δυνατότητα αποχώρησης εντός 36 μηνών από την μέρα απόφασης). Ως προς τον συντελεστή δόμησης παραμένει 3 και το μέγιστο ύψος καθορίζεται στα 18 μέτρα, από τα 27.¹⁹

Η συγκεκριμένη απόφαση ενώ προασπίζει τον «δημόσιο, ελεύθερο, πράσινο χώρο», έρχεται σε αντίθεση ως προς ορισμένα σημεία, καθώς στο δυτικό τμήμα του άλσους εξακολουθεί να διατηρείται τμήμα του Βιοτεχνικού Πάρκου. Κάποια άλλα ερωτήματα που γεννώνται είναι το νομοθετικό "παράθυρο" που υπάρχει για την παρουσία κατοικίας ενώ παράλληλα δεν απαγορεύει την εγκατάσταση και λειτουργία γραφείων.²⁰ Ακόμα και σήμερα δεν έχουν απομακρυνθεί οι παραπάνω χρήσεις υπηρεσιών, παρά το γεγονός ότι σύμφωνα με το Γ.Π.Σ, αποτελεί χώρο πρασίνου η συγκεκριμένη ζώνη και χρήζει προστασίας. Ειδικά αν συμπληρωθεί στο παράδειγμα η ανέγερση πενταόροφου κτιρίου 20000 τ.μ για εγκατάσταση γραφείων χωρίς να έχει καθοριστεί ακόμα η μελλοντική πορεία του, παρά τις αντιδράσεις που προσωρινά αναστέλλουν την λειτουργία του.

---

¹⁷ Ενότητα 1.1.

¹⁸ Φ.Ε.Κ 911Δ/2004

¹⁹ Πηγή Χατζηγιάννου Θ, "Ακαδημία Πλάτωνος. Παράμετροι ανάπτυξης και όψεις σχεδιασμού", (Αθήνα, 2011).

²⁰ Για παράδειγμα γύρω από το άλσος υπάρχει εγκατάσταση γραφείων φαρμακευτικής εταιρίας.

Μπορεί ακόμα να συνυπολογιστεί η ύπαρξη αρκετών κτιρίων που δεν έχει καθοριστεί πρακτικά η χρήση τους, θέτοντας προβληματισμούς για το κατά πόσο οι υφιστάμενοι νόμοι και οι αποφάσεις προστατεύουν έμπρακτα την ζώνη τους άλσους αλλά και τα αρχαία ευρήματα. Για την αντιμετώπιση της παρούσας κατάστασης κρίνονται αναγκαία και άλλα νομοθετικά εργαλεία, με περισσότερο συγκεκριμένους στόχους, χωρίς “θολά” σημεία, συμπεριλαμβάνοντας την ενεργή συμμετοχή πολιτών. Κάτι τέτοιο φαίνεται να επιχειρείται βάσει του νέου ΡΣΑ, πτυχές του οποίου θα παρουσιαστούν στην συνέχεια.

4.3 ΤΑ ΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΑΡΚΟΥ-ΤΙ ΠΡΟΒΛΕΠΕΙ ΤΟ Ρ.Σ.Α

Τα όρια του αρχαιολογικού άλσους είναι ακόμη ρευστά, καθώς είναι ένα τμήμα στο οποίο συντελούνται διαρκώς σωστικές αρχαιολογικές διαδικασίες. Το ενδιαφέρον του κράτους και της κοινής γνώμης είναι μεγάλο για την εξέλιξη των διαδικασιών, καθώς πρόκειται για τη διαχείριση της αθηναϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς αφενός, αφετέρου για την άμεση ανάδειξη της περιοχής προς όφελος του τουρισμού και του πολιτισμού. Ωστόσο οι αποφάσεις που πρέπει να ληφθούν βρίσκονται αντιμέτωπες με τον χρόνο και τον χώρο, συναντώντας αρκετά εμπόδια για πραγματική δημόσια διαβούλευση, προξενώντας ακόμη και αρνητικά συναισθήματα στους κατοίκους της περιοχής. Χαρακτηριστικό είναι ότι έπειτα από έρευνα που έγινε στην περιοχή, μιλώντας με κατοίκους εξέφρασαν δυσχέρεια ως προς την διαχείριση των προβλημάτων που προκύπτουν στο αρχαιολογικό άλσος, ειδικά ως προς την προστασία των αρχαιολογικών ευρημάτων(που προστατεύονται προσωρινά σε χώρο ακατάλληλο). Επιπλέον μια άλλη προβληματική που τίθεται είναι το ζήτημα των κατοικιών και των αναγκαστικών απαλλοτριώσεων, αλλά και η εκμετάλλευση των κενών κτιρίων. Τα όρια του άλσους θεσπίζονται για πρώτη φορά το 1937²¹, για να αλλάξουν αρκετές φορές συρρικνώνοντας το τελικά. Η πιο πρόσφατη οριστικοποίηση των ορίων του άλσους γίνεται το 2011²², μέσω των απαλλοτριώσεων και της περίφραξης τμημάτων του πάρκου για την καλύτερη δυνατή προστασία του. Ωστόσο η όποια προστασία του πάρκου μέσω των εισόδων και εξόδων ενέχει κινδύνους για την αποκοπή γειτονικών οικοδομικών τετραγώνων, αλλά και ως προς το είδος της φύλαξης να επιτρέπει με κάποιον τρόπο την δημόσια διέλευση των πολιτών. Ζητήματα νέων απαλλοτριώσεων είναι ακόμα ανοιχτά, καθώς το παρόν νομοθετικό πλαίσιο αυξάνει τα όρια του πάρκου. Σημαντικό είναι να παρουσιαστούν ορισμένες πτυχές του ΡΣΑ, αναφορικά με τον πολιτισμό και το αττικό τοπίο προς περαιτέρω κατανόηση των νέων κρατικών πολιτικών για αρχαιολογικές ζώνες όπως το πάρκο της Ακαδημίας Πλάτωνος.

---

²¹ Φ.Ε.Κ 325 /Α/1937.

²² Φ.Ε.Κ 215ΑΑΠ/2011.

4.4 ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΑΤΤΙΚΟ ΤΟΠΙΟ(ΡΣΑ, ΑΘΗΝΑ 2021)

Το Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας προβλέπει μέτρα για τον σχεδιασμό του αστικού ιστού , με έμφαση στις περιβαλλοντικές και πολιτιστικές ζώνες. Ο πολιτισμός και το περιβάλλον σε περιόδους οικονομικής και κοινωνικής κρίσης έχουν σπουδαία σημασία για την κοινωνική συνοχή μιας πόλης όπως η Αθήνα που ενσωματώνει ταξικές αντιθέσεις. Όπως αναφέρεται και στο Κεφάλαιο Δ΄ του ΡΣΑ , «ο πολιτισμός είναι βασική συνιστώσα της συμβολικής ταυτότητας της Αθήνας/Αττικής και αποτελεί στρατηγικό άξονα άσκησης πολιτικών για την επίτευξη των στόχων που αναφέρονται στην οικονομική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα και την κοινωνική συνοχή». Είναι σημαντικό να τονιστεί η έμφαση που δίνεται σε ζητήματα βιώσιμης πολιτικής και κοινωνικής συνοχής που συμβαδίζουν για την ενίσχυση του κοινωνικού κεφαλαίου μιας κοινωνίας.²³ Με βασικό σύνθημα «η Αθήνα-Μεσογειακή , πολιτιστική πρωτεύουσα», το νέο ΡΣΑ δίνει νέα δυναμική και ώθηση στο πολιτισμικό δυναμικό της χώρας , αναδεικνύοντας ένα πλέγμα βασικών αναπτυξιακών πόλων εντός Αττικής.²⁴ Εμπλουτίζεται επίσης η προστασία των αρχαίων ευρημάτων , συντονίζοντας το με την πολιτική των αναπλάσεων (άρθρο 37).

Σύμφωνα με το άρθρο 17 του ίδιου κεφαλαίου , θεσμοθετείται η ανάδειξη του φυσικού και ελεύθερου χώρου στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας, μέσα από αξιόλογες δραστηριότητες και κτίσματα σε συνάρτηση πάλι με το άρθρο 37 και την πολιτική αναπλάσεων όπως έχει αναφερθεί. Μέσω της ανάδειξης αξιόλογων αρχιτεκτονικά κτιρίων το ΡΣΑ, Αθήνα 2021 στοχεύει ακόμα περισσότερο στην ενεργοποίηση και κινητοποίηση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας , κινώντας τον μοχλό της οικονομικής ανάπτυξης εντός των ιστορικού κέντρου.Καθορίζονται επίσης όπως αναφέρει το ίδιο άρθρο της ανάγκη προστασίας αρχαιολογικών χώρων,μέσω του ορισμού συντελεστών δόμησης και της χρήσης γης.

Ένα άλλο προωθητικό στοιχείο είναι η πρωτοβουλία για εκδηλώσεις σε επίπεδο γειτονιάς , ενισχύοντας έτσι την τοπική δράση των επιτροπών και διασφαλίζοντας τον δημόσιο χαρακτήρα του χώρου. Το νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο προβλέπει επίσης την χάραξη και ανάδειξη πολιτιστικών – περιβαλλοντικών περιπάτων , που ουσιαστικά θα συνδέουν το ξεκομμένο τμήμα της Ακαδημίας Πλάτωνος με το ιστορικό κέντρο της πόλης στα πλαίσια της οικονομικής-τουριστικής ανάπτυξης.²⁵ Σημαντική είναι και η παρέμβαση του Υπουργείου Πολιτισμού ήδη από το 2004, μέσω του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου για την ενοποίηση του αρχαιολογικού άλσους και τις περιμετρικές χρήσεις γης.

---

²³ Ως κοινωνικό κεφάλαιο ορίζεται το σύνολο των μη οικονομικών πόρων , πραγματικών ή φανταστικών που αποδίδονται σε άτομα , ομάδα ή ένα δίκτυο κοινωνικών σχέσεων και χαρακτηρίζονται από εμπιστοσύνη αμοιβαιότητα και κοινά αποδεκτούς κανόνες που διευκολύνουν τη συνεργασία και τη συλλογική δράση των ανθρώπων με στόχο το γενικό συμφέρον.

²⁴ ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΤΤΙΚΟ ΤΟΠΙΟ , Στρατηγική και Άξονες για τον Πολιτισμό.

²⁵ Έχουν τοποθετηθεί 19 ενημερωτικές πινακίδες για σημαντικά σημεία όπως το Δημόσιο Σήμα , έγκριση μελέτης “πολιτιστική διαδρομή από τον Κεραμεικό εως την Ακαδημία Πλάτωνος”.

Όσον αφορά το του αττικό τοπίο συνολικά αυτό προστατεύεται και αναδεικνύεται ως στοιχείο της ποιότητας ζωής (άρθρο 18). Ειδικότερα :

«η ιδιαίτερη ταυτότητα του όπως έχει διαμορφωθεί από την μακρόχρονη αλληλεπίδραση των φυσικών διεργασιών και της ανθρώπινης δραστηριότητας το καθιστούν ιδιαίτερο πόρο περιβαλλοντικού και αναπτυξιακού χαρακτήρα, που αναγνωρίζεται ως συγκριτικό πλεονέκτημα για την Αττική».

Αρχές και στόχοι της πολιτικής για την προστασία, ανάδειξη διαχείρισης του αττικού τοπίου είναι

1. Η εναρμόνιση των δράσεων με τους στόχους του εθνικού πλαισίου πολιτικής , όπως αυτό ορίζεται στο Ν.3827/2010 (ΦΕΚ 30 Α'), που κυρώνει την σχετική Ευρωπαϊκή Σύμβαση και η εξειδίκευση των κατευθύνσεων του πλαισίου αυτού μέσω των εργαλείων του περιβαλλοντικού και χωρικού σχεδιασμού και των σχετικών ρυθμίσεων.
2. Η διαφύλαξη των χαρακτηριστικών τοπίων της Αττικής και η αποκατάσταση των εξαιρετικά υποβαθμισμένων τοπίων που αλλοιώνουν τον χαρακτήρα και την ποιότητα ζωής.
3. Η προώθηση συντονισμένων δράσεων με στόχο την ανάσχεση της υποβάθμισης και την ανάδειξη και αποτελεσματική προστασία και διαχείριση του Αττικού Τοπίου.
4. Ενσωμάτωση και ενίσχυση της συνιστώσας του Τοπίου σε όλες τις αναπτυξιακές και χωρικές επιλογές και έργα του ΡΣΑ , και η κατάρτιση ολοκληρωμένου προγράμματος για τα τοπία της Αττικής, με ιεραρχημένους στόχους και προτεραιότητες.

Στις παραπάνω αρχές θα πρέπει να προστεθεί η σημαντική συμβολή της ενεργούς συμμετοχής των πολιτών στα θέματα που τίθενται σε δημόσια διαβούλευση ,για την χάραξη νέων χωρικών πολιτικών και τη διαχείριση των σχεδίων δράσης. Η διαδικασία θα εφαρμοστεί πιλοτικά στα τοπία προτεραιότητας²⁶ με βάση ειδικές προδιαγραφές.Εκτός από το κεντρικό Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας τις δικές του προτάσεις για την περίπτωση της Ακαδημίας Πλάτωνος έχει καταθέσει και ο Δήμος Αθηναίων, όπου μεταξύ αυτών συμπεριλαμβάνονται ενδεικτικά :

- Πεζοδρομήσεις που αποβλέπουν στην ενοποίηση του Άλσους και του αρχαιολογικού χώρου στον Κολωνό με το κέντρο της πόλης.
- Άμεση κατάργηση της οδού Κρατύλου και ενοποίηση των 2 τμημάτων του Αρχαιολογικού Άλσους.
- Έλεγχος των χρήσεων γης
- Σταδιακή μείωση των συντελεστών δόμησης με άξονα το πάρκο.

Εκτός από τις προτάσεις που θέτει η κεντρική πολιτική σκηνή μέσα από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και την τοπική αυτοδιοίκηση, σημασία έχει και το μεγάλο μέρος των πολιτών που συχνά καλείται να αναλάβει πρωτοβουλίες. Είναι σημαντικό πριν από την συνολική αποτίμηση του ΡΣΑ για την περίπτωση του Αττικού Τοπίου να συμπεριληφθούν στην εργασία και οι απόψεις, εκτιμήσεις των τοπικών επιτροπών όπως έχουν διαμορφωθεί ως τώρα. Προσπαθώντας να ανακαλύψουμε την τριγωνική σχέση κράτους- περιβάλλοντος –πολιτών παρατίθενται οι διαφορετικές πτυχές ενός κεντρικού συλλογικού ζητήματος όπως είναι η διαχείριση ενός περιβαλλοντικού και πολιτιστικού πλούτου στον αστικό ιστό.

---

²⁶ Ορίζονται τα τοπία όπου προωθούνται ειδικές μελέτες και συγκεκριμένοι τρόποι διαχείρισης.

4.5 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΡΚΟ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΚΑΤΟΙΚΩΝ

Η Ακαδημία Πλάτωνος αποτελεί μια περιοχή με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά όπως έχει τονιστεί, που τα τελευταία χρόνια συγκεντρώνει το ενδιαφέρον της Πολιτείας αλλά και της κοινής γνώμης. Η ζωτικότητα της περιοχής είναι έντονη καθώς υπάρχει σημαντικός αριθμός επιτροπών κατοίκων, αυτοδιαχειριζόμενων καφενείων και άλλων οργανισμών με κύριο στόχο την προάσπιση του δημόσιου και βιώσιμου χαρακτήρα της περιοχής. Διεκδικούν καθημερινά ενεργό ρόλο στις αποφάσεις που αφορούν τον τόπο τους, αναζητώντας την αλλαγή από τους κρατικούς μηχανισμούς. Η απαίτηση για αλλαγή των κρατικών μηχανισμών ή σε μερικές περιπτώσεις η απόρριψη τους a priori, δημιουργούν μικρές αυτοδύναμες ομάδες οι οποίες επιχειρούν μόνες τους να δράσουν τοπικά σε χρόνο ενεστώτα. Επαναφέροντας την συμβολή των περιβαλλοντικών θεωριών για την κατανόηση του σύγχρονου κόσμου, αξίζει να προστεθεί η άποψη του Bookchin αναφορικά με τον “δημοτικό φεντεραλισμό”.

Σύμφωνα με τον Bookchin λοιπόν, ο όρος δημοτικός φεντεραλισμός αφορά την αποδιάρθρωση των δομών του κράτους και την συγκρότηση πολλαπλών αυτοδύναμων κοινωνικών ομάδων που στο εσωτερικό τους χαρακτηρίζονται από άμεση δημοκρατία, διατηρώντας χαλαρές σχέσεις μεταξύ τους. Σύμφωνα με αυτό τον ορισμό η κριτική που ασκείται είναι ότι οι ομάδες αυτές λόγω των τοπικών συμφερόντων και της τοπικής συλλογικής δράσης, θα μπορούσαν εύκολα να περιοριστούν σε κλειστά κοινοτικά συμφέροντα, χωρίς να συμμετέχουν στα κεντρικά περιβαλλοντικά ζητήματα, προάγοντας μια διακοινοτική συνεργασία (Dobson, 1990: 101,124). Το επιχείρημα αυτό υπαινίσσεται ότι οι ομάδες αυτού του τύπου μπορεί να φτάσουν στο σημείο που θα αδιαφορούν για τα αποτελέσματα των δράσεων τους στο κεντρικό επίπεδο.

Η παραπάνω αναφορά γίνεται καθώς ολοένα και συχνότερα διαπιστώνεται μια σταδιακή απομάκρυνση των πολιτών της συγκεκριμένης οικιστικής ζώνης από τα κεντρικά σημεία λήψης αποφάσεων, όσο και αν επιχειρείται ακριβώς το αντίθετο. Οι κάτοικοι που προέρχονται συνολικά από κατώτερα εισοδηματικά στρώματα αισθάνονται το αίσθημα της αδικίας και απουσία ενδιαφέροντος για την περιοχή τους. Ακόμα οποιαδήποτε αλλαγή συντελεστεί συναντά έντονη κριτική στάση, όπως για παράδειγμα η ανέγερση του ψηφιακού μουσείου Πλάτωνα, όπου θεωρείται ότι κρύβονται πολιτικές και οικονομικές σκοπιμότητες, χωρίς να προασπίζονται τον πράσινο ελεύθερο χώρο. Οι προτάσεις που έχουν γίνει για το πάρκο της Ακαδημίας Πλάτωνος γίνονται στην βάση ένα μοντέλο εναλλακτικής διαχείρισης και διαφύλαξης των δημόσιων χώρων. Ορισμένες από αυτές είναι :

- Ολοκληρωμένη παρουσίαση των σχεδιαγραμμάτων, σκίτσων και μακετών που αφορούν τον μελλοντικό σχεδιασμό του πάρκου. Συζήτηση με τοπικούς φορείς και πολίτες.
- Στοιχεία προσανατολισμού που θα καθοδηγούν τον περιηγητή μέσα στον χώρο.
- Προστασία, φύλαξη και καθαριότητα.
- Ενσωμάτωση εικαστικών στοιχείων
- Ανάδειξη της λειτουργίας του αρχαιολογικού πάρκου ως φορέας στη γνώση της ιστορίας και της δομής που είχε η αρχαία κοινωνία.
- Δημιουργία χώρων για αναψυχή των παιδιών μέσα στο πάρκο όπως παιδική χαρά.
- Στις κύριες εισόδους του αρχαιολογικού πάρκου να τοποθετηθούν πινακίδες-πληροφοριοδότες, που θα δίνουν στοιχεία για τα αρχαία ευρήματα.
- Ανάδειξη των ευρημάτων που έχουν σκεπαστεί
- Ένταξη εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων για πολίτες κάθε ηλικίας (ειδικά για τα παιδιά), Μέσω της ενσωμάτωσης παιχνιδιών που προέρχονται από την αρχαιότητα.

4.6 ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

Σε μια προσπάθεια αποτίμησης των προτάσεων που έχουν τεθεί στη δημόσια διαβούλευση, συμπεραίνεται ότι πλέον στα ζητήματα χώρου υπάρχει μια μετατόπιση προς τις κοινωνικές σχέσεις και πως αυτές διαμορφώνονται χωροταξικά. Στην Ακαδημία Πλάτωνος σήμερα υπάρχει πλήθος συλλογικοτήτων που αναλαμβάνουν δράση προς προάσπιση του δημοσίου συμφέροντος. Ωστόσο όταν πρόκειται για κοινωνικές ομάδες, τότε υφίστανται διαφορετικές αφηγήσεις και πρακτικές.

Σύμφωνα με μια περιβαλλοντική θεώρηση, οι τοπικές ομάδες που διαμορφώνονται σε έναν χώρο μπορούν εύκολα να μετατραπούν σε τοπικιστικές, αποτελούμενες αποκλειστικά συμφέροντα, ώστε να μπορέσουν να προάγουν μίαν ατμόσφαιρα που θα συνεισέφερε στην διακοινοτική συνεργασία (βλ. π.χ. Dobson, 1990:101,124). Το επιχείρημα εντάσσεται στην λογική ότι στο εσωτερικό των τοπικών ομάδων μπορεί να υπάρχουν άτομα που ζούν καταπιεστικά, αλλά ακόμα περισσότερο η πλειοψηφία να μην ενδιαφέρεται για τις επιπτώσεις που θα έχουν οι δράσεις τους σε μεγαλύτερη κλίμακα. Η επιτροπή κατοίκων στην περιοχή δραστηριοποιείται ήδη από το 1980, με κύρια αιτήματα την προστασία και αναβάθμιση του αρχαιολογικού πάρκου. Εκτός από την επιτροπή κατοίκων στήνονται δίκτυα αλληλεγγύης, καθώς και συνεργατικά καφενεία.

Από την άλλη πλευρά οι όποιες προτάσεις έχει καταθέσει η Πολιτεία είτε δεν έχουν εφαρμοστεί, είτε δεν κινήθηκαν απόλυτα στην κατεύθυνση βιώσιμης ανάπτυξης. Για παράδειγμα έχει προταθεί η ανέγερση εμπορικού κέντρου στο πρώην εργοστάσιο "Μουζάκη", με το όνομα "Athens Academy", προκαλώντας μεγάλες αντιδράσεις από τους τοπικούς φορείς. Σήμερα στην Ακαδημία Πλάτωνος θα διαπιστώσει κανείς μια κινητοποίηση δυο ταχυτήτων: από την μια οργάνωση που στηρίζεται στις επιπτώσεις της κρίσης που μαστιάζουν τομείς της καθημερινότητας όπως στέγαση, υγεία, εκπαίδευση. Από την άλλη πλευρά τίθεται το ζήτημα προστασίας του περιβάλλοντος, προσπαθώντας να διαφυλάξουν την ιδιαίτερη φυσιογνωμία του τοπίου, ενάντια σε οποιαδήποτε επεκτατική κερδοσκοπική δραστηριότητα. Όσον αφορά τον σχεδιασμό που καταθέτει το κράτος για την ανάπτυξη της περιοχής, εμπεριέχονται στοιχεία προστασίας του χώρου, αφήνοντας ωστόσο αρκετά περιθώρια για τροποποιήσεις. Το γεγονός αυτό προκαλεί την ανησυχία των κατοίκων οι οποίοι ισχυρίζονται ότι πρόκειται για απλή «τακτοποίηση» των χωρικών ζητημάτων (παράδειγμα η μη μείωση των συντελεστών δόμησης γύρω από το πάρκο), χωρίς να γίνεται ουσιαστική διαχείριση των πολεοδομικών ζητημάτων. Επιπλέον εξετάζοντας πτυχές του ΡΣΑ/Αθήνα 2021, διακρίνονται ξεκάθαρα δυο πράγματα: η ανάδειξη της μεγάλης πολιτιστικής και ιστορικής κληρονομιάς του ιστορικού κέντρου συλλήβδην, μέσα από την χάραξη πολιτιστικών-εναλλακτικών διαδρομών.

Το δεύτερο στοιχείο είναι η πρόβλεψη στον σχεδιασμό και η ενσωμάτωση του πολίτη σε αυτόν. Παρατηρείται συνολικά μια κατεύθυνση όπου ο σχεδιασμός των πόλεων, που δεν τίθεται σε δημόσια διαβούλευση και αποκλείει τους κοινωνικούς συσχετισμούς στον χώρο, δεν μπορεί να είναι αποτελεσματικός. Το παράδειγμα της Ακαδημίας Πλάτωνος φαίνεται να αποτελεί θετικό πρόσημο για το πεδίο διεκδικήσεων στον αστικό ιστό της οικονομικής κρίσης.

5.Η ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Γενικές παρατηρήσεις

Το ερώτημα που τίθεται συχνά για την περίπτωση της Ελλάδας είναι αν μπορεί να συμβαδίσουν ανάπτυξη και περιβάλλον μαζί. Η κυρίαρχη εγχώρια αφήγηση, σε αντίθεση με τις προσαγές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για εναλλακτική περιβαλλοντική διαχείριση, είναι ότι η περιβαλλοντική προστασία είναι πολυτέλεια. Η Ελλάδα είναι αρκετά φτωχή άρα δεν μπορεί για την ώρα να αναπτύξει μεγάλη περιβαλλοντική συνείδηση. Επιπλέον το δεύτερο σημείο στο οποίο στηρίζεται η παραπάνω αφήγηση είναι ότι μια χώρα που αντιμετωπίζει δυσμενείς οικονομικές συνθήκες, προέχουν η πολιτική σταθερότητα και η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Οι θέσεις αυτές θα εξευρεθούν μόνο μέσα από μεγάλα έργα υποδομών και άλλου παρόμοιου τύπου επενδύσεις, αφήνοντας στο περιθώριο την ανάπτυξη συλλογικής συνείδησης για το φυσικό περιβάλλον. Ωστόσο από την άλλη πλευρά βάσει των θεωριών που αναπτύξαμε παραπάνω για τον οικολογικό εκσυγχρονισμό, αυτός δεν εμπεριέχει καμία αντίφαση ανάμεσα στη σχέση περιβάλλον-ανάπτυξη, αν και επιλέγεται μια ερμηνεία ακριβώς αντίθετη στην ελληνική περίπτωση. Ο οικολογικός εκσυγχρονισμός επιδιώκει μια αναπτυξιακή πολιτική περισσότερο πράσινη και ριζοσπαστική. Ως απόρροια αυτού προκύπτει ένα νέο υπόδειγμα διακυβέρνησης που προϋποθέτει την συνεργασία με την κοινωνία πολιτών και τον ιδιωτικό τομέα.

Η θέση του ιδιωτικού τομέα συμβάλει στην δημιουργία νέων καινοτομιών, ωστόσο θα πρέπει να γίνεται σε ένα πλαίσιο που θα εξασφαλίζεται το δημόσιο συμφέρον. Στην Ελλάδα της οικονομικής κρίσης υπάρχει δυσπιστία ως προς τις προθέσεις του ιδιωτικού κεφαλαίου στην χάραξη του πολεοδομικού σχεδιασμού, καθώς τα πρόσφατα παραδείγματα δεν συνεισφέρουν σε μια αντίθετη κατεύθυνση. Σε αρκετές περιπτώσεις προς όφελος της εργασιακής ανάπτυξης το ιδιωτικό υπερέτρησε του δημοσίου, αποκλείοντας αρκετές κοινωνικές τάξεις, εντείνοντας τις κοινωνικές ανισότητες.

Επίσης τα ζητήματα πράσινου χώρου μέσα στις πόλεις αντιμετωπίζονται ως ένα καθαρά τεχνικό θέμα, προσπερνώντας άλλες παραμέτρους όπως τις κοινωνικές σχέσεις και την πολιτική δράση. Η απάντηση απέναντι σε αυτή την περίπλοκη κατάσταση έρχεται μέσα από τα αιτήματα των πολιτών για μια πιο δίκαιη διαχείριση του δημόσιου χώρου, δημιουργώντας δομές για οργάνωση σε επιμέρους οικιστικές ζώνες. Η οικονομική κρίση στα πλαίσια της κοινωνίας της διακινδύνευσης έχει αρχίσει να προάγει νέες δομές που θα ανταποκρίνονται καλύτερα στις νέες προκλήσεις, διατυπώνοντας μια σύνθετη ατζέντα για τη φύση και τον άνθρωπο. Το αστικό περιβάλλον λαμβάνει χώρο στις πρωτοβουλίες της κοινωνίας πολιτών. για παράδειγμα στην Ακαδημία Πλάτωνος συγκροτήθηκαν δομές τα τελευταία χρόνια με σκοπό την αποτελεσματικότερη διευθέτηση τοπικών περιβαλλοντικών και κοινωνικοοικονομικών προβλημάτων.

Χαρακτηριστική δομή αποτελεί το «Ευρωπαϊκό Χωριό», όπου προωθεί δράσεις για την καθημερινή προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και επεκτείνεται ακόμα και σε ζητήματα εκπαίδευσης και υγείας. Το ιδιαίτερο στοιχείο είναι η προώθηση ευρωπαϊκής κινητικότητας κατοίκων, για ανταλλαγή ιδεών και απόψεων από την εγχώρια και διεθνή εμπειρία, συμβάλλοντας στην προσπάθεια ανάπτυξης κοινής κουλτούρας για τα περιβαλλοντικά προβλήματα. Σε συνθήκες οικονομικής ύφεσης ειδικά σαν αυτές του ευρωπαϊκού Νότου, υποστηρίζεται ότι ίσως είναι η τελευταία ευκαιρία των κρατών να δημιουργήσουν περισσότερο πράσινο μέσα στις πόλεις, προασπίζοντας τον δημόσιο χαρακτήρα.

Οι πολίτες δρουν στον δημόσιο χώρο μέσα από τις κινητοποιήσεις τους ενάντια στις δυσμενείς συνθήκες της ζωής στην πόλη της κρίσης. Αμφισβητείται το κυρίαρχο πρότυπο που θέλει τη φύση ως κάτι το τελειώς οξύμωρο μέσα στην πόλη εντάσσοντας την στην καθημερινή πρακτική. Τα εγχειρήματα της Ακαδημίας Πλάτωνος με αφητηρία το αρχαιολογικό πάρκο κινούνται σε αυτή την κατεύθυνση, καθώς πρόκειται για ένα πυκνό δίκτυο συλλογικοτήτων που συγκροτήθηκε επειδή ακριβώς δεν υπήρχε(και δεν υπάρχει), πίστη στις δομές του κράτους. Ξεκινώντας πειραματικά εδραιώθηκε στην συνείδηση των κατοίκων ως τρόπος αντιμετώπισης διαχείρισης των τοπικών ζητημάτων, εφόσον ο τρόπος διακυβέρνησης δεν είναι σε θέση να ανταποκριθεί στα νέα αιτήματα της ανθεκτικότητας, με το πράσινο να αντιμετωπίζεται ως πολυτέλεια.

Ένα ερώτημα που προκύπτει από τα παραπάνω είναι αν η κρίση τελικά μπορεί να αποτελέσει ευκαιρία επαναφοράς της φύσης μέσα στο αστικό-τεχνητό περιβάλλον. Η απάντηση δεν είναι μονόδρομος καθώς οι συνθήκες οικονομικής κρίσης δημιουργούν καθημερινά νέα δεδομένα, φέρνοντας τους πολίτες αντιμέτωπους με νέες διεκδικήσεις για την καθημερινή τους ζωή. αν υποθέσουμε ότι πριν από τις οικονομικές, κοινωνικοπολιτικές μεταβολές που επήλθαν κυριαρχούσε ένα συγκεκριμένο πρότυπο ζωής όπως σταθερή εργασία και οικογενειακές σχέσεις, τότε ο χώρος συμπεριλαμβανόταν μέσα σε όλα αυτά μαζί με το φυσικό περιβάλλον. Θεωρούνταν δηλαδή ως κάτι το δεδομένο, ως ένα κεκτημένο το οποίο δύσκολα θα χανόταν.

Ωστόσο οι μετέπειτα εξελίξεις διαστρέβλωσαν σε μεγάλο βαθμό την ευθύγραμμη πορεία, περνώντας στο ατομικό σχέδιο ζωής, όπου κυριαρχεί η στεγαστική κινητικότητα και η εργασιακή επισφάλεια. Το υπόδειγμα αυτό στήθηκε ακριβώς στη βάση όπου ο σημερινός κάτοικος των πόλεων δεν θα μπορούσε να δεθεί συναισθηματικά και υλικά με τον αστικό χώρο και τους ανθρώπους του. Από την άλλη πλευρά η οικονομική κρίση μέσα σε όλα τα παράδοξα εμφανίζει ένα ακόμα: οι κάτοικοι της Αθήνας εμφάνισαν αντανάκλαστικά αλληλεγγύης και αλληλοϋποστήριξης για την καταπολέμηση της φτώχειας, ξεκίνησαν να σέβονται περισσότερο τον χώρο της πόλης ανοίγοντας και πάλι νέα πεδία διεκδικήσεων καθώς πράγματα που θεωρούνταν δεδομένα αμφισβητούνται εκ νέου. Είναι συχνές οι διεκδικήσεις για την προστασία των δημόσιων πράσινων χώρων ή τη δημιουργία νέων όπως έγινε σε ορισμένες περιπτώσεις στο κέντρο της Αθήνας (π.χ. Εξάρχεια-πάρκο Ναυαρίνου).

Η προάσπιση του δημόσιου φυσικού περιβάλλοντος συμπορεύεται με την προσπάθεια διεκδίκησης δημόσιων μεταφορών και άλλων αγαθών όπως το νερό ²⁷, την υγεία, την εκπαίδευση. Η προβληματική ωστόσο που τίθεται είναι η θέση του κράτους απέναντι σε αυτά τα αιτήματα, καθώς η οικονομική κρίση αναζητά άμεσους τρόπους ανάπτυξης, φέρνοντας στο περιθώριο τα παραπάνω, δημιουργώντας συχνά πεδίο συγκρούσεων ανάμεσα στους πολίτες και τα κέντρα λήψης των αποφάσεων. Στα πλαίσια αυτής της εργασίας δεν μπορούμε να δώσουμε μια και μοναδική απάντηση στο ερώτημα αν η κρίση είναι ευκαιρία επαναφοράς της περιβαλλοντικής συνείδησης στον Νότο της οικονομικής δυσμένειας, με βάση όμως την καθημερινή πρακτική και το υπόδειγμα των κατοίκων σίγουρα υπάρχουν ψήγματα επαναδιεκδίκησης της ελευθερίας του χώρου και της ποιοτικής αναβάθμισης της καθημερινότητας στις πόλεις.

6. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Προσπαθήσαμε να εξετάσουμε την περίπτωση του αρχαιολογικού άλσους στην Ακαδημία Πλάτωνος καθώς προκάλεσε το ενδιαφέρον για διερεύνηση η ιδιαιτερότητα της συγκεκριμένης οικιστικής ζώνης. Αφενός πρόκειται για μια υπό εξέλιξη περίπτωση μελέτης, καθώς ο πολεοδομικός σχεδιασμός δεν έχει ολοκληρωθεί μέχρι σήμερα, οπότε τα συμπεράσματα χαρακτηρίζονται ως ρευστά. Αφενός το αρχαιολογικό πάρκο δεν είναι ένας ακόμα χώρος πρασίνου αλλά και δείγμα σπουδαίας πολιτιστικής και ιστορικής κληρονομιάς, κάνοντας την διαχείριση του τόσο από την Πολιτεία όσο και από την κοινωνία πολιτών περίπλοκη. Αφετέρου η Ακαδημία Πλάτωνος σήμερα συμπεριλαμβάνει πλήθος δικτύων κοινωνικής και περιβαλλοντικής συγκρότησης, προσδίδοντας στην γειτονιά αίσθημα ζωτικότητας και ελπίδα ότι το φυσικό περιβάλλον μέσα στην πόλη δεν χάθηκε ακόμα.

Ωστόσο θα πρέπει στο τέλος αυτής της εργασίας να καταγραφεί μια κριτική στάση απέναντι σε αυτά τα εγχειρήματα. Οι συγκεκριμένες άτυπες ομάδες αναφοράς έχουν συγκροτηθεί με βάση στο να μην υπάρχει κάποια θεσμική ιεραρχία αλλά όλες οι αποφάσεις να λαμβάνονται με βάση το κοινό αίσθημα και «από τα κάτω προς τα πάνω». Πρόκειται για πολίτες διαφορετικών πολιτικών και κοινωνικών αντιλήψεων που συχνά τα συμφέροντα συγκρούονται, άρα η διεξαγωγή ομοιογενών συμπερασμάτων για ενιαία δράση φαντάζει ως κάτι το εξαιρετικά δύσκολο, δημιουργώντας ακόμα και υπο-ομάδες οι οποίες συχνά δυσανασχετούν με την λειτουργία. Επίσης όπως έχει αναφερθεί και σε παραπάνω ενότητες, με βάση περιβαλλοντικές θεωρήσεις πράσινων θεωρητικών, οι τοπικές ομάδες επειδή ακριβώς λέγονται τοπικές, άρα δρουν σε συγκεκριμένη χωρική ενότητα, πολλές φορές μπορεί να παραβλέπουν τις επιπτώσεις των αποφάσεων τους στο ευρύτερο επίπεδο της κοινωνίας.

Η διαρκής αυτονομία τους οφείλεται στην συνεχή αμφισβήτηση των δομών του κράτους που παρουσιάζεται ως ανεπαρκές για την διευθέτηση των ζητημάτων. Μπορούμε να μιλήσουμε για έναν «περιβαλλοντικό αναρχισμό»; Σίγουρα παρουσιάζονται ουτοπικές πτυχές στην συγκρότηση των συγκεκριμένων δικτύων, καθώς το κράτος μέσα από πολιτικές επιλογές, πρώτο απομόνωσε συγκεκριμένες κοινωνικοοικονομικές τάξεις.

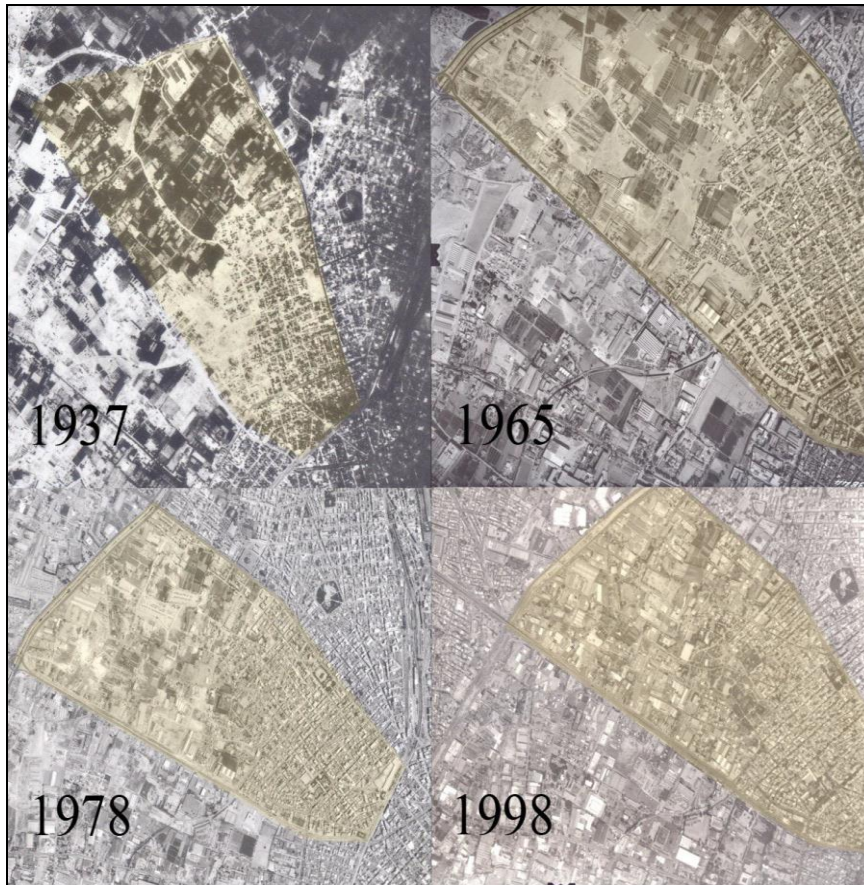
---

²⁷ Δημοψήφισμα στην πόλη της Θεσσαλονίκης για να παραμείνει το νερό στο δημόσιο και να μην περάσει σε ιδιωτικών συμφερόντων εταιρεία.

Ωστόσο σε μια παγκόσμια κλίμακα λήψης αποφάσεων οι αποφάσεις δεν λαμβάνονται από τις επιμέρους τοπικές ομαδοποιήσεις, αλλά από τον τρόπο διακυβέρνησης των κρατών. Τα κράτη επομένως ακόμα και όταν χρησιμοποιούν τις πόλεις ως επιχείρηση στον παγκόσμιο ανταγωνισμό, θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν περισσότερο «πράσινα εργαλεία», που θα συμβαδίζουν με τον οικολογικό εκσυγχρονισμό. Αυτό αφορά ακόμα και τις πόλεις της οικονομικής ύφεσης όπως η Αθήνα, καθώς ο οικολογικός εκσυγχρονισμός δεν θα αντιμετωπίζεται ως αντίφαση ανάμεσα στο περιβάλλον και την ανάπτυξη. Για μια πραγματική επαναφορά της φύσης στα αστικά κέντρα απαιτείται τόσο μια περισσότερο πράσινη διακυβέρνηση η οποία στον σχεδιασμό θα λαμβάνει υπόψη και την κοινωνία πολιτών, που θα είναι συνεργάτης και όχι αντίπαλος. Ένας σχεδιασμός που θα γίνεται με τους πολίτες για τους ίδιους τους πολίτες.

6.1 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Εικόνα 1

Αεροφωτογραφίες, πηγή Χατζηγιάννου Θεόδωρος

Εικόνα 2

περιοχή κατοικίας, πηγή Χατζηιωάννου Θεόδωρος

7. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Beck , U., *η επινόηση του πολιτικού: Για μια θεωρία του ανακλαστικού εκσυγχρονισμού*,μτφ. Κ.Καβουλάκος, Αθήνα, Νέα Σύνορα,1996.
2. Bridge , G., & Watson , S. 2003, "City Imaginaries", A companion to the city. Maiden :Blackwell.
3. Γκουμποπούλου Γ. , 2013, «Σχεδιάζοντας στα «κενά» της πόλης - Η εμπειρία μιας μελέτης, Παρουσίαση της μελέτης πολεοδομικού ανασχεδιασμού γειτονιάς Ακαδημίας Πλάτωνος», Όψεις του Αστικού Τοπίου στο Δημόσιο Χώρο, Ανάκτηση: [http: //courses.arch.ntua.gr/108623.html](http://courses.arch.ntua.gr/108623.html)
4. Hay,C. Lister, M., Marsh,D. (2006) , The State : Theories and Issues , England [ελλ.εκδ. Το Κράτος , θεωρίες και προσεγγίσεις/ μετ. Γιώργος Αντωνίου, Αλέξανδρος Κουτσογιάννης, Αθήνα 2011].
5. Harvey, D. (2013), *Εξεγερμένες Πόλεις*, Αθήνα: ΚΨΜ.
6. Slavoj, Z. July-August 2010, "A Permanent Economic Emergency", *New Left Review*.
7. Slavoj, Z.1989, "The Sublime Object of Ideology", United Kingdom: Verso Books.
8. Χαζάπης, Α. (2016), ' Οράματα και σχεδιασμοί για την πόλη.Το παράδειγμα της Ακαδημίας Πλάτωνος' , *City Branding Athens*.
9. Χατζηιωάννου, Θ. (2012), *Ακαδημία Πλάτωνος. Παράμετροι ανάπτυξης και όψεις του σχεδιασμού*. Αθήνα: Ε.Μ.Π.
10. Χατζημπίρος, Κ.(2014), *Πώς και γιατί να διατηρήσουμε τη φύση; Μια σειρά από ερωτήματα*. Αθήνα : Ε.Μ.Π.

11. Ακαδημία Πλάτωνος (2009): Έγκριση Μελέτης Πολεοδομικού Ανασχεδιασμού και διαδικασιών διαβούλευσης από το Δ.Σ. [Online]
<http://www.cityofathens.gr/node/9806>.... [is accessed 15 Ιανουαρίου 2016].
12. **Επιτροπή Κατοίκων Ακαδημίας Πλάτωνος** 2009, «Για τη Σωτηρία και Αναβάθμιση της Ακαδημίας Πλάτωνος». Ανάκτηση από http://akadimia-platonos.blogspot.gr/2009/05/blog-post_3167.html.
13. Αναφορές στον πολεοδομικό σχεδιασμό <http://www.evprattein.gr/index.php/2011-05-27-18-19-26/58-2011-06-01-09-20-20>
14. Για την εναλλακτική διαχείριση και οικολογία <http://transition.gr/akadimia-platonos/>
15. Για την περίπτωση του πάρκου «Γκεζί»
<http://www.tovima.gr/world/article/?aid=601418>